

רבי יוחנן: אין, בודאי שהגן עדן נקרא "גנת אגוז" - מה האגוז סתום מכל עבריו, ויש עליו כמה קליפות, כך עדן, הוא סתום מכל צדדיו, ויש עליו כמה שמירות שלא שלטו בו לראות לא מלאך ולא שרף וחשמ"ל ולא עין נביאים. הדא הוא דכתיב (ישעיה סד, ג): "עין לא ראתה אלקים זולתך".

אמר רבי שמעון בן יוחאי: אנא הוית קם קמיה דרבי ברוקא, והוה אמר: כדין אזכה למעלת גנת אגוז עם חסידי ישראל, ולא הוה ידענא מאי קאמר, עד דשמענא דאמר רבי יוחנן בן זכאי, דקרי הקדוש ברוך הוא לגן עדן "גנת אגוז" - מה אגוז יש לה כמה קליפות, והפרי הוא מבפנים - כך עדן, הגן הוא מבחוץ, והעדן מבפנים.

על כן, אשרי מי שהולך תמים, ועמלו בתורה, וכל דרכיו הוא לשם שמים - אזי נשמתו היא מוכנת ליכנס לעדן דאקרי "גנת אגוז", והוא חיי עולם הבא, עד כאן לשונו.

ירושלים של מעלה המוכן לנפשות של הצדיקים

ומובא בזוהר חדש (פרשת נח במדרש הנעלם - כ, ד ואילך), אמר רבי יהודה, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה, ונשבע שלא יבוא שם עד שיבואו ישראל בירושלים של מטה, שנאמר (הושע יא, ט) בקרבך קדוש ולא אבא בעיר, ושבע כתות של מלאכי השרת שומרים אותו^{טז} סביב, ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת, והם הפתחים הנקראים שערי צדק, ואלו הם הפתחים המכוונים

(טז) כיון דעאלו לגו וכו'. כיון שהנשמות נכנסו לפנים, למקום שהצדיקים האחרים עומדים, כמה חדוה על חדוה, וכמה שמחה על שמחה על הצדיקים, וכל בני הישיבה שמחים. לסוף ג' ימים שנסתתרו בהיכלות ידועים, הן יוצאות, ואוירים נושבים, ומצטיירים כולן בצורתן, ומכאן ולהלאה, יורשות אחוזת נחלה כראוי לכל אחד ואחד.

להכנס שם נפשות הצדיקים. ודוד המלך ע"ה נכסף להם, שנאמר (תהילים קיח, יט-כ) פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה י-ה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו. ולמעלה מהם שומרים מלאכי השרת בחומות העיר, שנאמר (ישעי סב, ו) על חומותיך ירושלים זו היא ירושלים של מעלה, הפקדתי שומרים אלו מלאכי השרת.

שבע פתחים שנכנסים בהם נפשות של הצדיקים

ותאנא שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים להכנס עד מקום מעלתם, ועל כל פתח ופתח שומרים.

הפתח הראשון נכנסת הנשמה במערת המכפלה, שהיא סמוכה לגן עדן, ואדם הראשון שומר עליו. זכתה הוא מכריז ואומר פנו מקום שלום בואך, ויצאה מפתח הראשון.

איך הנשמה נכנסת לפתח השני של שערי גן עדן

הפתח השני בשערי גן עדן, ומוצאה את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת. זכתה, נכנסת בשלום, ואם לאו שם תקבל עונשה (ותשפט) [ותשרף] בלהב הכרובים. וכנגדם היו הכרובים במקדש בשעה שהכהן נכנס ביום הכפורים, זכה נכנס בשלום, לא זכה מבין שני הכרובים יוצא להב ונשרף מבפנים ומת, והיו מכוונים כנגד אלו אשר בשער גן עדן לצרף הנשמות. **זכתה הנשמה נותנין לה פנקס סימן להכנס, ונכנסת לגן עדן אשר בארץ, ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורב זה בזה, ועשן נוגה סביביו, שנאמר (ישעי ד, ה) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם עשן ונוגה, והוא נעוץ מלמטה למעלה לשערי שמים, זכתה לעלות למעלה עולה באותו עמוד, לא זכתה יותר נשאר שם ומתעדנת מהטוב אשר למעלה, דאמר רבי יוסי ראיתי גן עדן והוא מכוון כנגד**

פרוכת קרח הנורא אשר למעלה, והיא נהנית מזיו השכינה אבל אינה ניזונת ממנה.

אם הנשמה לא זכתה נוטלין פנקסה ממנה

זכתה לעלות, עולה באותו עמוד עד שמגעת עד **הפתח השלישי**, והוא נגד הרקיע הנקרא זבול, ומגעת עד ירושלים אשר שם, ושם השומרים, **זכתה פותחין לה הפתחים ונכנסת, לא זכתה נועלים השערים ודוחים אותה לחוץ ונוטלים פנקסה ממנה**, והנשמה אומרת (שה"ש ה, ז) מצאוני השומרים הסובבים בעיר, אלו מלאכי השרת השומרים בית המקדש וירושלים אשר למעלה, נשאו את רדידי מעלי, זהו פינקס סימן שלה, שומרי החומות, כמה דאת אמרת על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים.

אשריהם של הצדיקים שזוכים ליכנס לשער השביעי וזה הצדיק נקרא איש צדיק תמים

זכתה לעלות, נכנסת שם באותן השערים ומשבחת להקדוש ברוך הוא בבית המקדש אשר למעלה, ומיכאל השר הגדול מקריב אותה לקרבן. א"ר יצחק לרבי חייא, מה קרבן הוא זה, יכול לומר כשאר הקרבן, א"ר חייא, הקרבה זו היא כאדם המקריב דורון לפני המלך.

ומיכאל הולך עמה עד הפתח הרביעי והחמישי והששי, אומר לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם אשרי בניך בני אוהביך אברהם יצחק ויעקב, אשריהם הצדיקים הטובים הזוכים לזה. עד שמגיעים לשער השביעי, שהוא ערבות, וגנזי חיים טובים מצויין שם, וכל נשמותיהן של צדיקים כולם שם, ונעשים מלאכי השרת ומקלסין לפני הקדוש ברוך הוא, ונזונין מזיו השכינה אספקלריא המאירה, ושם המנוחה והנחלה ונוח חיי העולם הבא אשר עין לא ראתה

אלהים זולתך". וזהו אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים, מי ראוי להיות בזו ההנאה והמנוחה והמרגוע, מי שהוא איש צדיק תמים. אמר רב פפי, זאת המנוחה למעלה היא, את האלוקים התהלך נח, למעלה ולא למטה, עד כאן לשונו.

הקדוש ברוך הוא יתן גן עדן בתורת צדקה

ובספר שפתי צדיקים להרב הקדוש מדינאוויץ זצ"ל (פרשת לך לך) כתב וזה לשונו: סיפר הרב הצדיק הקדוש איש אלקים מאפטא נרו יאיר, פעם אחת נתאכסן אצלי הרב רבי אלימלך זכרוננו לברכה נשמתו בגן מרומים, ויחדתי לו בית בפני עצמו. פעם אחת נכנסתי אצלו ומצאתיו שישב ומחשב חשבונות לעצמו אם הוא ראוי לעולם הבא, ודיבר עם עצמו, נפשי נפשי אינך ראוי לעולם הבא, וחישב כל דופי שיש בו, ושוב ניחם את עצמו ואמר, הלא אפילו אם אינך ראוי, מכל מקום הקדוש ברוך הוא רחמיו וחסדיו ינחילך חלק לעולם הבא, כי הלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה (עין סוטה דף י"ד ע"א) קודשא בריך הוא קיים כל התורה וכו', ניחם אבליים ועשה שושבינות וגומלי צדקה וכו', והנה בעולם הבא שאין בו לא אכילה ושתייה וכו' מה צדקה שייך שם, אלא יעשה צדקה עם שאינם ראויים לעולם הבא ליתן צדקה בתורת צדקה.

וכתב שם עוד, ובזה אפשר לפרש הפסוק (בראשית טו, ו) "ויחשבה לו צדקה", כי אברהם אבינו ההי בבחינה זו, ועניו בעיני עצמו עד שאמר ואנכי עפר ואפר (שם יח, כז) וחושב בלבו שאינו ראוי לשום גמול, רק כי יעשה עמו הקדוש ברוך הוא בתורת צדקה, וזהו ויחשבה לו צדקה, כלומר שחישב את

(יז) ישע"י סד, ג' וראה ברכות דף ל"ד ע"ב (הובא גם כן להלן פ"ד) להלן פ"ג (מיל"ש בראשית רמז כ'). פ"ד (מזהר ויקהל דף ר"י ע"ב). פ"ה (מזהר פ' בלק דף קצ"ו ע"ב).

עצמו, לו - שאיש כמותו, אינו ראוי לשום שכר רק בתורת צדקה.

ליום הדין הגדול והנורא צריך להגיד האמת ולהיות מודה ועוזב

ובספר רביד הזהב פרשת נצבים (אופן ד', דף ע"ב עמוד ד') כתב וזה לשונו: והנה האדם כאשר בא ליום הדין הגדול והנורא צריך להגיד האמת ולהיות מודה ועוזב ולהעיד בעצמו שלא פעל ולא עשה בעולם הזה. על דרך ששמעתי בשם רבן של כל בני הגולה רבי אלימלך זכותו יגן עלינו שאמר על עצמו שבטוח הוא שיהיה לו עולם הבא, [כין] כאשר יבוא לעולם העליון וישאלו אותו אם למד, יאמר לא. ישאלו אם התפלל, יאמר לא. עשית מצוות ומעשים טובים, יאמר לא. ומשיבין לו, אם כן אתה אומר האמת, בעבור האמת מחויבין ליתן לך חלק לעולם הבא, עד כאן לשונו.

נעזרת השם יתברך

פרק ג'

• לד לד •

בפרק הזה יבואר:

שכר עולם הבא ליראי ד' - ס' ריבוא
מלאכי השרת משרתים את הצדיק
כשבא לגן עדן - שישים מלאכים
עומדים בראש כל צדיק וצדיק -
שמונים רבוא מיני אילנות יש בכל
זוית וזוית - הבתים של הצדיקים
בשלוש מאות ועשרה עולמות.

תוכן הענינים

של פרק ג'

- א. שכר עולם הבא ליראי ד'.....ה
- ב. ס' ריבוא מלאכי השרת משרתים את הצדיק כשבא לגן עדן.....ז
- ג. כל צדיק וצדיק יש לו חופה בפני עצמו.....ז
- ד. שישים מלאכים עומדים בראש כל צדיק וצדיק.....ח
- ה. שמונים רבוא מיני אילנות יש בכל זווית וזווית.....ח
- ו. הבתים של הצדיקים בשלוש מאות ועשרה עולמות.....ט

פרק ג'

שכר עולם הבא ליראי ד'

כתיב אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד (תהלים קיב, א), וכתב המצודת דוד שם, כי הדבר הזה יחשב הילול לה', ירא מלעבוד על לא תעשה, במצותיו לקיים מצוות העשיות, גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך, לא זה בלבד שאשרי לו, כי גם לזרעו ייטיב ויהיה כל אחד גיבור בארץ, ואף כל אנשי הדור של הישרים יהיו מבורכים, כי מכריעים את העולם לזכות, הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד, אם כי יקבל גמול טוב בזה העולם ויהיה הון ועושר בביתו, עם כל זה שכר צדקתו עומדת לעד, ושמורה לו לעולם הבא עד כאן לשונו.

וכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא, מ), וכתב שם רש"י ז"ל, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, ידעתי לעולם הבא יש שכר טוב ליראיך, ומכל מקום בעולם הזה שהרשעים מקיפים אותם אני מתפלל עליהם שתסתירם בסתר פניך עד כאן.

ובגמרא (סוכה דף מ"ט עמוד ב') אמר רבי חמא כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים, שנאמר (תהלים קג, יז) וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו.

ובפירוש המצודת דוד (תהלים לג, יח) כתב, הנה עין ה' אל יראיו, השגחת ה' הוא על יראיו אשר יקוו לחסדו.

ובספר הקדוש קב הישר (פרק ט"ו) כתב טעם למה נקראים שמם של ראשים ומנהיגים וקצינים, נשיאים, מפני

שאדם אדם זכה ונוהג ביראת ה', ינשא מעלה מעלה וגם נשמתו בעולם הבא צרורה היא בצרור החיים במעלות קדושה, עד כאן.

והגר"א ז"ל במשלי (יט, כג) כתב בזה הלשון: יראת ד' לחיים, כלומר שיראת ה' היא מביאתו לחיים, וגם שיהיה שבע ילין ושלא יפקד רע, כלומר בין הרעים, והענין שנתן הקדוש ברוך הוא לאדם בטבעו שיטן כדי שתעלה נשמתו לישיבה של מעלה ושם מגלין לו רזי תורה, מה שאי אפשר לאדם ללמוד בשבעים שנה לומד שם בשעה אחת, אך מאותו הלימוד אינו בא לו שום שכר כלל, אלא שזהו השכר בעצמו, אבל מה שלומד ביום היא מביאתו לידי חיי עולם הבא, וזהו יראת ה' מה שלומד התורה ביראת ה' כל היום מביאתו לחיים.

וכתב בחובת הלבבות (שער הבטחון, שער הבטחון, פרק ג') ואם הוא מגביר עבודת האלקים ובוחר ביראתו ובוטח בו בעניני תורתו ועולמו, וסר מן הדברים המגונים ונוסף למדות הטובות לא יבעט במנוחה ולא יטה אל השלוח ולא ישיאהו היצר, ולא יפת בכשפי העולם, יסתלק מעליו טורח הגלגול והסיבוב בהבאת טרפו.

ובספר צדקת הצדיק לרבינו צדוק הכהן מלובלין (עמוד צ"ב) כתב: על ידי היראה אדם זוכה לבנים, כמו שכתוב (תהלים קכח, ד) הנה כי כן יבורך גבר ירא ה', וגבר נקרא האיש מצד כחו כח גברא, ולכן נקרא כן התרנגול, כדרך שאמרו (ברכות כ"ב ע"א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשיהם כתרנגולים, וגם שם הגבורה, כמו שאמרו (אבות פרק ד', משנה א) איזהו גבור הכובש את יצרו, וכשהוא באותו כח ירא, פירוש מוגדר שלא יעשה רק לרצון השם יתברך (וגם יראה זו בושא, כמו שאמרו (נדרים כ' ע"א) שמתבייש בחדרי חדרים מפני השם יתברך, אז זוכה לשכר פרי הבטן, שהגפן

פוריה עושה פירות זיתים, כי שמן הוא חכמה וגפן יראה כנודע, וראשית חכמה יראת ה', ואי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא.

ס' ריבוא מלאכי השרת משרתים את הצדיק כשבא לגן עדן

בספר שבט מוסר (פרק כ"ה) מביא מילקוט בראשית (רמז כ') אמר רבי יהושע בן לוי שני שערי כדכד יש בגן עדן ועליהם ס' רבוא מלאכי השרת, וכל אחד מהם זיו פניהם כזוהר הרקיע מבהיק, ובשעה שהצדיק בא אצלם מפשיטין מעליו הבגדים שעמד בהן בקבר, ומלבישין אותו ח' בגדים של ענני כבוד, ושני כתרים נותנין על ראשו אחד של אבנים טובות ומרגליות ואחד של זהב פרוים, ונותנין שמונה הדסים בידו ומקלסין אותו, ואומרים לו (קהלת ט, ז) לך אכול בשמחה לחמך, ומכניסין אותו למקום נחלי מים מוקף ת"ת מיני ורדין והדסים.

כל צדיק וצדיק יש לו חופה בפני עצמו

וכל אחד ואחד יש לו חופה בפני עצמו לפי כבודו, שנאמר (ישעיי ד, ה) כי על כל כבוד חופה, ומושכין ממנה ד' נהרות, א' של חלב, וא' של יין, ואחד של אפרסמון, ואחד של דבש, וכל חופה וחופה למעלה ממנה גפן של זהב, ול' מרגליות קבועות בו, וכל אחד מבהיק זיוו כזיו הנוגה, וכל חופה וחופה יש בה שולחן של אבנים טובות ומרגליות.

ובספר אספקלריא המאירה (פרשת כי תשא) כתב וזה לשונו: הנה מבואר בזוהר בכמה מקומות וגם בהרבה ספרים חכמי האמת שיש חילוקים רבים בין צדיקי יסוד עולם בעולם הבא בגן עדן, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ברמז כל צדיק וצדיק יש לו מדור בפני עצמו. וכלל הענין הוא כי יש גן עדן שלמטה ויש גן עדן שלמעלה. והנה למטה חלוק הרבה גן מעדן, כי עדן הרבה עדיף מהגן ולמעלה

הימנו. וכל מי שזוכה לישב בגן שלמטה, אינו זוכה לעדן רק בשבתות וימים טובים. וכשיצא שבת חוזרים מעדן שלמטה לגן שלמטה הימנו. ויש צדיקים יותר גדולים אשר זוכים לעדן כל ישיבתם, וכשיגיע שבתות וימים טובים להיות להם מעלה יתירה, עולים מעדן שלמטה לגן שלמעלה מהם ועדיף יותר מעדן שלמטה. ויש עוד צדיקים שלמעלה יותר מהם שיושבים תמיד בגן שלמעלה, וממילא בהגיע ימי הקודש עולים עד לעדן שלמעלה שעליו נאמר, עין לא ראתה אלקים זולתך. אכן צדיקים וחסידים היותר גדולים שבכל ישראל כגון אבות הקדושים ואמהות והשבטים ומשה ואהרן וכיוצא בהם, המה בני היכלא דמלכא עילאה שיושבים תמיד בעדן עצמו שלמעלה, והמעלה שיש להם בימי הקודש אין להשיג לשום אדם ושום נברא בעולם, כי מתחדשים עם השכינה כביכול בשוה.

שישים מלאכים עומדים בראש כל צדיק וצדיק

וששים מלאכים עומדים לראש כל צדיק וצדיק, ואומרים לו, לך אכול בשמחה דבש, שעסקת בתורה שנמשלה כדבש, שנאמר (תהילים יט, יא) ומתוקים מדבש, ושתה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, שעסקת בתורה שנמשלה כין, שנאמר (שיר השירים ח, ב) אשקך מיין הרקח.

שמונים רבוא מיני אילנות יש בכל זוית וזוית

והכעור שבהן כדמותו של יוסף וכדמות רבי יוחנן, ופריטי רמון של כסף מוקף כנגד השמש, ואין אצלם לילה, שנאמר (משלי ד, יח) ואורח צדיקים כאור נוגה, ומתחדש עליהם לשלש משמרות, משמרה ראשונה נעשה קטן ונכנס למחיצת קטנים ושמח שמחת קטנים, משמרת שניה נעשה בחור ונכנס למחיצת בחורים ושמח שמחת בחורים, משמרה שלישית נעשה זקן ונכנס למחיצת זקנים ושמח שמחת זקנים.

הבתים של הצדיקים בשלוש מאות ועשרה עולמות

ויש בגן עדן שמונים רבוא מיני אילנות בכל זוויותיו, הקטן שבהן משובח מכל עצי בשמים, בכל זוית יש בו ס' רבוא של מלאכי השרת מזמרים בקול נעים, ועץ החיים באמצע ונופו מכסה כל גן עדן, ויש בו ת"ק אלף טעמים, ואין דמותו של זה דומה לזה, ואין ריחו של זה דומה לשל זה. וז' ענני כבוד למעלה הימנו, ומארבע רוחות מכין אותו, וריחו הולך מסוף העולם ועד סופו, ותחתיו תלמידי חכמים שמבארין את התורה, וכל אחד יש לו שתי חופות, אחת של כוכבים, ואחת של חמה ולבנה, בין כל חופה וחופה פרגוד של ענני כבוד.

ולפנים ממנה עדן שבה י"ש עולמות, שנאמר (משלי ח, כא) להנחיל אוהבי יש, יש בגימטריא שלש מאות ועשרה, ובתוכה **שבעה בתים של צדיקים**^א, ראשונה, הרוגי מלכות, כגון רבי עקיבא וחביריו, **שנייה**, טבועים בים^ב, **שלישית**, רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו, מה היה כוחו, שכך היה אומר, אם כל השמים יריעות וכל בני אדם לבלרין וכל

א) ובספר קב הישר (פרק ט"ז) כתב בשם מדרש הנעלם (פרשת נח) אמר רבי יהודה, ז' כתות של מלאכי השרת אצל השער דאיברי שערי צדק שעליהם אמר דוד המלך ע"ה פתחו לי שערי צדק כו' צדיקים יבואו בו. וז' פתחין הן לנשמות הצדיקים להכנס לגן עדן עד מקום מעלותם, ועל פתח שומרים. פתח הראשון נכנסת הנשמה במערת המכפלה שהיא סמוכה לגן עדן כו'. אמר רבי יוסי ראיתי גן עדן והוא מכוון נגד הפרוכת. זכתה לעלות יותר אזי נכנסת בפתח השלישי והוא נקרא זוגל כו'. ומשבחת להקדוש ברוך הוא בבית המקדש של מעלה, ומיכאל שר הגדול שהוא כהן לא-ל עליון מקריב הנשמה זו לקרבן. אמר רבי חייא, הקרבה זו אינה באה כשאר הקרבנות, אלא כאדם המקריב דורון לפני המלך כו', עיין שם.

ב) בזית רענן כאן: נראה לי דהם הילדים שקפצו לתוך הים, כדאיתא בגיטין פ"ה [דף נ"ז ע"ב].

היערים קולמוסין, אינן יכולין לכתוב מה שלמדתי מרבותי, ולא חסרתי מהם אלא ככלב המלקק בים, כת **רביעית**, אלו שירד הענן וכסה עליהן^א, כת **חמישית**, אלו בעלי תשובה, במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורין אינן עומדין, כת **ששית**, אלו רווקים שלא טעמו טעם חטא מימיהם, כת **שביעית**, אלו עניים שיש בהן מקרא ומשנה ודרך ארץ, עליהם הכתוב אומר (תהילים ה, יב) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו, והקדוש ברוך הוא יושב ביניהן ומבאר להן את התורה שנאמר (שם קא, ו) עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו', ולא פרסם הקדוש ברוך הוא כבוד המתוקן להם יותר ויותר, שנאמר (ישעיי סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו, עד כאן לשונו.

ובשבט מוסר שם ממשיך: ודע באמת שאין אדם יכול להשיג לחיי התענוג הזה אלא אם כן מסגף עצמו בעולם הזה על דרך אדם כי ימות באהל דאין השגת החיים כי אם אחר מיתה כזרע הנזרע שאין יכול להגיע לכלל צמיחה אלא אם כן נבאש ונסרח קודם שהיא בחינת מיתה לגבי ידיה כנזכר בפרק דלעיל. וענין זה הראה לנו הקדוש ברוך הוא בטבע חיי האדם שהרי אם אדם לא ישן מיד מת כנודע מארז"ל (סוכה נ"ג) ולכן הנשבע שלא לישן מתירין לו מיד, משום דאי אפשר לפי שימות.

והנה השינה אחד מס' מהמיתה כארז"ל (ברכות נ"ז), הרי תלויין חיי אדם במיתה, שאם ממית עצמו על ידי השינה שהוא ס' מהמיתה חי ואם לא מת. ותלמוד מכאן דאין השגת החיים האמתיים הם חיי עולם הבא אלא אם כן מסגף

ג) בזית רענן כאן: כמדומה לי שהם בני משה שכסה אותן הענן לאחר החורבן [עיי' ירושלמי סנהדרין פרק י' הלכה ה', איכה רבה על הפסוק (איכה ב, ה) היה ה' כאויב (פ"ב, ט). מהרז"ו לבמדבר רבה פרק טז, כה].

עצמו על התורה ועל העבודה. כדכתיב אדם כי ימות באהל באהלה של תורה כדרז"ל (ברכות ס"ג). וטעמו של דבר כידוע, דאין שייך מיתה אלא לחומר וכיון שאדם מסגף עצמו על התורה ועל קיום מצותיה מתמרק החומר ועולה לבחינת הרוחניים ונכנס בכלל החיים⁷, דכיון שאין חומר אין שייך מיתה כמדובר.

הרי אין השגת החיים אלא אחר מיתת החומר. ודע שהמסגפים עצמם בעולם הזה הם משיגים בזה חיי עולם הבא ובניהם אחריהם משיגים חיי עולם הזה, שבזכותם אוכלים בעולם הזה, כארז"ל אלו האבות היו אוכלים שכר מצותם בעולם הזה מה היו אוכלים בניהם אחריהם כו'. כך הוא המידה שכר מצות בהאי עלמא ליכא, כל אחד אוכל בזכות אבותיו ומצותיו שמורות לעולם הבא, וכן חוזר לכל אחד ואחד.

ובהיות שאוכל האדם בעולם הזה בזכות אבותיו יש לו פנאי לעשות תורה ומצות לזכות לעולם הבא, ולהניח לבניו אחריו שיאכלו בזכותו. ואם כן כמה צריך שישתדל האדם לעבוד לבורא. ולא יחוש על הצער שמקבל כיון שזוכה לעצמו ולבניו אחריו להניח להם מקום שיתפרנסו משם, שהרי ניוזנין בזכותו כמדובר, צא ולמד ממה ששמעתי שהיתה אומה בעולם שהחזיקו למלכם שלהם לאלוה והמלך לא היה מתראה

(ד) ובספר מדרש תלפיות (אות ג') כתב בשם ספר חסד לאברהם (נהר ג', עין יעקב) וזה לשונו: דע כי בעת בריאת אדם הראשון יוצא מן גן עדן אל העולם לצורך תשמיש הגוף וכל צרכו, והיה הגן עדן של אדם הראשון כמו בית המקדש או בית הכנסת להתפלל בו, וכמו בית המדרש לעסוק בתורה ולקיים המצוות ולהתנבאות שם בשם ה', ושאר העולם היה שייך לכל רכושיו וחיותו הגשמי. רק שלא האריך אדם הראשון בשלותו ונתגרש משם עד כאן לשונו.

לעמו כי אם פעם אחת בשנה וביום שיצא וחזר בעיר בכל מקום שעבר היו נשחטים בפניו כמה בני אדם הם בעצמם על חיי המלך. והתועלת המגיע לאלו ששחטו עצמם על חיי המלך שהמלך היה פוסק פרנסה לבניהם אחריהם. הרי אומה זו היו ממיתים עצמם בידם על אהבת המלך ואהבת בניהם שיהיה להם מה לאכול. ואנו יודעים באמת שכל אותם הממיתים עצמם הולכים לחרפות, מיהו כבר היו עושים כך על אהבת המלך ובניו.

כל שכן וקל וחומר אנו עדת ישראל הקדושים שה' אלהינו ותורתנו אמת ועולם הבא לנו ולבנינו שחפץ בקיום תורה ומצות ועל אהבת בניו שיאכלו אחריו בזכותו. ובפרט בראות האדם מה שעושה עמו הבורא מיום שנוצר בבטן אמו עד שיוצא לאור העולם שצריך כל אחד לסגף עצמו בעסק התורה והמצות על אהבת הבורא למלא רצונו, והשכירות ששומרו בחייו בעודו על האדמה מכל דבר רע ונתן לו מצות וחיי בהן לבדול מכל דבר המזיקו כרופא העומד על האדם תמיד להזהירו על כל מאכל המזיק שירחק ממנו, כאשר תראה בפרשת שמיני שצוה מזה תאכל ומזה לא תאכל, דכל מה שאסר הם דברים מזיקים מזגו של אדם וסותם ומטמטם מעייני ההשכלה ממנו. דכל שכן וקל וחומר דצריך האדם להמית עצמו על אהבתו כיון שאנו עבדיו חייבים לעובדו, ועם כל זה נוהג עם האדם כאב עם בנו וגם מרבה בשכרו כאלו אין עלינו חיוב לעובדו. ה' יחזקנו בעבודתו עדי עד אמן. ברוך ה' לעולם אמן ואמן^ה.

מה שגילה המגיד להבית יוסף

(ה) ומובא באזהרות שבתחילת ספר מגיד משרים, מזה שגילה המלאך שהיה מתגלה תדיר לרבינו מרן הבית יוסף ז"ל, וגילה לו מה שמוכן ועתיד לו בעת צאת נפשו, וזה לשונו, ויפקן כל צדיקייא

דגן עדן לקדמותך ושכינתא בראשיהון, ויקבלון יתך בכמה שירין ותושבחן, ידברוך קדמיהון כחתן דמהלך בראש, כללהון מלוין יתך לחופה דילך.

והא זמינא לך שבעה חופות זו לפניו מזו, ושבעה חופות אחרנין זו למעלה מזו, ובחופה פנימאה ועילאה ז' נהרין דאפרסמונא טבא תמן כללהו, ומתקנן לך כורסייא די דהבא בז' דרגין, וקביען בה כמה מרגלין ואבנים טובות, והא כל צדיקייא ילוון וישוררו קמך עד די תמטי לחופה קדמאה, ותמן ילבשון יתך לבושא דיקר תניינא, וכן בכל חופה וחופה, עד דייעלון יתך בחופה בתראה ישתכחון עלך י"ד לבושי דיקר.

ובתר כן יקומון תרי צדיקייא מאינן דמלוין יתך, ויקומון א' לימינך וא' לשמאלך כשושבינא לחתן, ויסקון יתך לכורסייא, ובעידן דתשרי למסלק, יילבושך לבוש דיקר על י"ד לבושין דעלך באופן דישתכחון עלך ט"ו לבושין דיקר, ובהאי יותיבו יתך לכורסייא, ויסבון כתרא דתלייא ויחתון יתה ברישך, ותיתיב על כורסייא וחד מימינך וחד משמאלך, וכל אינן צדיקייא יתבין סחור סחור שקלין וטרין עמך במילי דאורייתא, וכן עד משלם שמונים ומאת יום, דוגמת (אסתר א, ד) בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו וכו' שמונים ומאת יום.

ובתר כן תעביד לכל צדיקייא דבגן עדן משתייא דאורייתא ז' יומין, תדרוש את בלחודך במילין דאורייתא דאוליפתך בהאי עלמא ודאוליפתך בהנך שמונים ומאת יום.

ובתר כן יקומון כל צדיקייא וידברון יתך קדמיהון כחתן, וכלהו ילוו יתך ומדברון בתרך, וקצתהון מדברין קדמך ומכריזין ואמרין תנו יקר לברא קדישא דמלכא עלאה, והבו יקר לדיוקנא דמלכא, וכלהו מזמרין ומשוררין עד דמטי יתך לאתר דתלת עשרי נהרי דאפרסמונא, ואת טביל בקדמיתא, והכי מתעדי מינך חד לבושא מאינן דאת לביש, וכן בב', וכן בתליתאה, וכן בכלהו, עד דכד את טביל ביי"ג הא עברין מנך י"ג לבושין, ובתר כן הוא נהר דינור נגיד ונפיק ותטבול ביה ויעדי מינך לבושא י"ד, וכד תסתלק מינך הא מזמנין לבושא דיקר חיוורין ומלבישין יתך, והא מיכא"ל כהנא רבא זמין לאסקא נשמתך קמי קוב"ה, ומכאן ואילך לית רשו

ותדע כי כל אלו הציורים שתמצא במדרשי רז"ל של תענוגי גן עדן של כסף וזהב, אינם גשמיות כסף וזהב חס ושלום, כמובא בזה"ק (פרשת תרומה דף ק"נ ע"א), וזה לשונו, ויטע' ה' אלהים גן בעדן מקדם (בראשית ב, ח), איהו נטע ליה בשמא שלים כגוונא עלאה לעילא, וכל דיוקנין עלאין כלהו מרקמן ומתציירן בהאי גן עדן דלתתא, ותמן אינון כרובים לאו אינון גליפין בגליפוי דבני נשא, מדהבא או ממלה אחרא, אלא כלהו נהורין דלעילא גליפין ומתציירין בציורא מרקמא עובדי ידי אומנא דשמא שלים דקודשא בריך הוא, וכלהו מחקקן תמן, וכל דיוקנין וציורין דהאי עלמא כלהו מתציירין תמן, וגליפן ומתחקקן תמן כלהו כגוונא דהאי עלמא, עד כאן לשונו.

לגלאה דעין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו, עד כאן לשונו.

הציירות המרוקמות בגן עדן שלמטה

(ו) [פירוש הסולם - מאמר והנה טוב מאד:] **גן עדן איהו וכו'.** הגן העדן נטוע בארץ, באלו הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא. כמו שאמר ויטע הויה אלקים גן בעדן מקדם. הוא נטע אותו בשם השלם, דהיינו הויה אלקים כעין ג"ע העליון למעלה. וכל צורות עליונות כולן, מרוקמות ומציירות בגן עדן הזה שלמטה. ושם הם הכרובים. ואינם נחקקים בחקיקת בני אדם מזהב או מדבר אחר, אלא כולם אורות שלמעלה חקוקות ומציירות בציור מרוקם מעשה חושב של שם שלם של הקדוש ברוך הוא. וכולם נחקקים שם. וכל הצורות והציורים של עולם הזה דהיינו הרוחות של בני אדם, כולם מציירות שם, ומפותחים, ונחקקים שם כולם כעין שהיו בעולם הזה.

בעזרת השם יתברך

פרק ד'

• וירא •

בפרק הזה יבואר:

מעשה נורא מאיש אחד עם שרביט הזהב
במערה אצל הכניסה לגן עדן - אלפי
אלפים ורבי רבבות היכלות, מוכנים
בשביל כל צדיק וצדיק - מלבישים הנשמה
לבוש יקר שיוכל לקבל אור הגן עדן - על
ידי הלבושים החדשים יזכה להתעדן בייג
נהרא אפרסמונא דכיאה המוכן לצדיקים
מנהר היוצא מעדן - העדן הזה לא שלטה
בו עין כל בריה.

תוכן הענינים

של פרק ד'

- א. מעשה נורא מאיש אחד עם שרביט הזהב במערה אצל
הכניסה לגן עדן.....ה
- ב. מלבישים הנשמה לבוש יקר שיוכל לקבל אור הגן עדן.....ז
- ג. אלפי אלפים ורבי רבבות היכלות, מוכנים בשביל כל צדיק
וצדיק.....ח
- ד. העדן הזה לא שלטה בו עין כל בריה.....ח
- ה. על ידי הלבושים החדשים יזכה להתעדן בי"ג נהרא
אפרסמונא דכיא המוכן לצדיקים מנהר היוצא מעדן.....יב

פרק ד'

מעשה נורא מאיש אחד עם שרביט הזהב

במערה אצל הכניסה לגן עדן

מובא בספר נפלאות הזהר, וזה לשונו: מעשה שהלכו רבי אלעזר ברבי שמעון ורבי אבא מטבריא לציפורי. כשהיו בדרך פגע בהם חבר אחד, ושמו יועזר בן יעקב, והיו מדברים דברי תורה בדרך כמנהגם תמיד. הענין שהיו עוסקים בו הוא בדבר הרוח של אדם, אשר לאחר מותו הולך הרוח לגן עדן התחתון, והיו מתווכחים איך הוא תבנית הרוח בגן עדן. אם יש לו אותה הצורה שהיה לאיש ההוא בחייו או לא. ואמר רבי אלעזר כי כמו שגופו של אדם מורכב מן ארבעה יסודות שהם אש רוח מים עפר, כן גם הרוח לאחר מותו של אדם נרכב מן ארבעה יסודות רוחניים שמתחת כסא הכבוד, ועל ידי זה נצטייר הרוח באותה הצורה והתכנית שהיתה לו לאותו אדם בחייו.

באמצע שיחתם דלג לפניהם זה החבר שפגעו בו יועזר בן יעקב,

הוא הפסיק דבריהם ואמר: "שמעוני רבותי! כי יש לי

לספר לכם מעשה נפלא מאותו ענין שאתם עוסקים בו. הן זה מקרוב הייתי מהלך בדרך ותעיתי בדרכי ובאתי למקום מדבר, שם ראיתי מרחוק עץ גדול מאד נחמד למראה. קרבתי אל העץ וראיתי אצלו פתח אל מערה. מן המערה עלה ריח טוב מאד, והייתי מרגיש בזה הריח הטוב כל מיני בשמים שבעולם, ועל ידי זה נתחזקו כחותי ותחי רוחי בקרבי, וגמרתי בלבי לרדת אל המערה. כאשר נתרחקתי מן פתח המערה לא היה בה חשכות כלל, וראיתי שם במקום אחד פרשת דרכים, ובחרתי ללכת בדרך אחד שהיו בו עצים נאים רבים, וריח טוב של כל מיני בשמים נפרץ שם בכל פעם יותר ויותר, עד שהיה קשה לי לסבול אותו ריח טוב החזק מאד.

שם ראיתי איש אחד מאוים מאד שהיה בידו שרביט זהב, והוא עמד שם על משמרתו כמו איש חיל לפני פתח אחד אשר במערה. כאשר זה האיש ראה אותי התפלא מאד עלי, ויקרב אלי וישאלני, מי אנכי ומה מעשי בסערה הזאת. נפל עלי אימה ופחד גדול עד שלא היה ביכולתי לפתוח שפתי, אבל התחזקתי ובקול דממה דקה השיבותי לו, שאני מן החריי'א קדישא של רבי שמעון בן יוחאי, ושהלכתי בדרך ותעיתי למדבר, ובאתי למערה לנוח מעט, כי הרגשתי ריח הטוב של המערה. ויאמר אלי איש ההוא: "אם כן שאתה מן החבריי'א קדישא של רבי שמעון בן יוחאי, לקח ממני ספר הקטן הזה, ותמסרהו ליד החבריי'א קדישא היודעים סודות של רוחות הצדיקים בגן עדן". בתוך זה דפק בשרביטו על גופי ונפלה עלי פתאום תרדמה. שכבתי על הארץ וישנתי.

והנה בתוך שינתי ראיתי הרבה חילות ומחנות גדולות שבאו בזה הדרך אשר במערה, ללכת הלאה. וזה האיש עם השרביט הראה להם על ידי דפיקת השרביט באיזה פתח ילכו ויעברו הלאה. ומיד פרחו לשם לאותו הדרך שהראה להם איש ההוא, ולא הבנתי מי המה מחנות האלה.

מיד נתעוררתי משינתי ולא ראיתי עוד מאומה, אבל יראתי מאד. אז נגש אלי איש ההוא עם השרביט, וישאלני אם ראיתי איזה דבר בתוך שינתי. הגדתי לי כל מה שראיתי ושמעתי. ויאמר אלי: "תדע שזהו הדרך אשר הרוחות של הצדיקים לאחר מותם הולכים בו אל גן עדן התחתון. ומה ששמעת רעש גדול, הוא מזה שמחנות רוחות הצדיקים אשר בגן עדן באים לקראת מחנות החדשים שבאים ליכנס לגן עדן, לקבל את פניהם בשמחה, ונעשה שמחה גדולה ביניהם, ומזה נעשה רעש גדול, כי כמו שהגוף בחיי האדם מורכב מן ארבעה יסודות, כן גם הרוח לאחר מות האיש כשנכנס לגן עדן התחתון יורכב ויתקשר עם ארבעה יסודות רוחניים אשר בגן עדן, ומהם נצטייר הרוח באותה הצורה והתבנית

שהיתה לגופו בחייו. וגם נתלבש בלבוש של אור בגן עדן, כל אחד ואחד לפי ערכו ולפי כבודו, על פי מעשים הטובים שעשה בחייו".

לאחר שסיפר לי האיש בעל השרביט כל זה, פקד עלי לשוב לצאת מן המערה על ידי אותה הפתח שבו נכנסתי למערה, ויורני ויאמר לי באיזה צד ללכת, שאוכל לצאת מן המדבר ולבוא למקום הישוב. בתוך זה הזכיר אותי ויזהירני אודות ספר הקטן שמסר לידי, לבל אשכח למסרו ליד החברייא קדישא של רבי שמעון בן יוחאי, ולא ליד איש אחר. והנה עתה שפגעתני בכס, רואה אני כי מן השמים נחני הקדוש ברוך הוא לכאן לפגוש בכס".

אז מסר יועזר בן יעקב ליד רבי אלעזר ברבי שמעון את הספר הקטן בשמחה, על כי עלה בידו לקיים שליחותו כראוי במהרה. כאשר קיבל רבי אלעזר אותו הספר שמח בו מאד והתחיל לעיין בו. וכאשר פתח את הספר הופיע אור מן פנימיות הספר, והיה האור סובב ומתגלגל מסביב לאותו הספר, ונעשה לאור מקיף. ולאחר שרבי אלעזר היה מעיין בו מרישא לסיפא, פרח הספר מידו ואיננו, עד כאן.

מלבישים הנשמה לבוש יקר שיוכל לקבל אור הגן עדן

וכיון שנסתלק האדם, מתפשט מהאי גופא דהאי עלמא שהוא ממשכי דחויא^א, ומתלבש שם בלבוש יקר כדי שיוכל לקבל אור הגן עדן. ומתחילה מכניסים אותו בהיכל הראשון, כיון שלא נתרגל עוד לקבל תענוגי עולם העליון, ומשתהה שם בזה ההיכל זמן מה^ב, ואחר שכבר מוכן, מכניסין

(א) עיין תיקוני זהר תיקון כ"א (דף מ"ח עמוד ב'), וזה לשונו: גופא דבר נש בההוא עלמא איהו צרעת ממשכא דחויא, לבתר דאתפשט מניה והדר לגנתא דעדן אתלבש בגופא קדישא דיליה, עכ"ל. ועיין גם כן בזהר פ' תרומה (דף ק"נ ע"א) שנעתק להלן בפרק זה.

(ב) עיין ספר חסד לאברהם מעין חמישי נהר מ"ד.

אותו היכל לפנים מהיכל. כי שבעה היכלות יש בגן עדן מהיכלות הכלליות, והמה גדולים ונוראים כמה פעמים בלי שיעור מזה העולם.

אלפי אלפים ורבי רבבות היכלות, מוכנים בשביל כל צדיק וצדיק

וכל היכל יש בו אלפי אלפים ורבי רבבות היכלות, שהוכן בשביל כל צדיק וצדיק מדור והיכל לפי כבודו (כמובא בזוה"ק פרשת בלק דף קצ"ו ע"י"ב, ובזהר חדש פרשת אחרי בתחילת מדרש הנעלם, ויתר ספרי קודש). וכן בכל היכל יש מדורין רבים, לכל אחד לפי הראוי לו, בשביל **שלכל מצוה יש לה אלפים ורבבות מיני היכלין של חלוקי מקיימי המצות, כי כל אחד לפי ערך שעושה המצוה**, אם ביראה ובאהבה ובמסירת נפש, ולפי ערך הצער שסבל בשביל המצוה, ככה זוכה להשיג לפי זה היכל ומדור, ולהתעטר בז' חופות של גן עדן, ואלפים ורבבות מלאכים הממונים לשמש את הצדיקים בגן עדן, וגם כל אחד לפי מעשיו ולפי עבודתו להטעימו בהשגת אור זיו השכינה ותענוגים עליונים ומופלאים, כי אפילו הקטן שבתענוגי עולם העליון אי אפשר לבאר ולשער בשכלינו כלל.

העדן הזה לא שלטה בו עין כל בריה

ולפנים מזה הוא העדן שלא שלטה בו עין כל בריה, כי לא נגלה זאת אפילו לנביאים, כמובא (ברכות דף ל"ד ע"ב) מאי (ישע"י סד, ג) עין לא ראתה, רבי שמואל בר נחמני אמר זה עדן שלא שלטה בו עין כל בריה, שמא תאמר אדם הראשון היכן היה, בגן, ושמא תאמר הוא גן הוא עדן, תלמוד לומר (בראשית ב, י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, גן לחוד, ועדן לחוד.

והנה אמרנו לעיל שמתלבש שם בלבוש יקר וכו', ואעתיק לך מזה"ק פרשת תרומה (דף ק"נ ע"א), וזה לשונו:

כיון דאתפשט^ג האי גופא מההוא רוחא ע"י דההוא מלאך המות, אזלא ומתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן, דאתפשיט כד אתי להאי עלמא, ולית חדו לרוחא בר בההוא גופא דתמן, וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ואתלבש בלבוש אחרא שלים, כגוונא דהאי (נ"א דההוא) עלמא, וביה יתיב ואזיל ואסתכל למנדע ברזין עלאין, מה דלא יכיל למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא בגופא דא.

וכד אתלבשת^ד נשמתא בההוא לבושא דההוא עלמא, כמה עדונין כמה כסופין דיליה תמן. מה גרים לגופא דא לאתלבשא ביה רוחא, הוי אימא ההוא דאפשיט ליה לבושין אלין, וקב"ה עביד טיבו עם בריין דלא אפשיט ליה לבר נש

השמחה הגדולה כשהרוח מקבל הגוף החדש בגן עדן

(ג) [פירוש הסולם - מאמר והנה טוב מאד:] **כיון** דאתפשט הגוף מעל הרוח על ידי מלאך המות, הולך הרוח ומתלבש בגוף האחר שבגן העדן, שנתפשט ממנו בשעה שבא לעולם הזה. ואין שמחה לרוח זולת בגוף ההוא אשר שם, והוא שמח שנתפשט מן הגוף של עולם הזה, ונתלבש בלבוש אחר השלם מגן עדן, שהוא כעין עולם הזה. ובו יושב והולך ומסתכל לדעת בסודות עליונים, מה שלא יכול לדעת ולהסתכל בהיותו בעולם הזה בגוף הזה.

(ד) **וכד** אתלבשת נשמתא **וכו'** וכשהנשמה מתלבשת בלבוש ההוא של עולם ההוא, כמה עדונים כמה חמודות יש לו שם. מי גרם לגוף הזה, שכגן העדן, שיתלבש בו הרוח, הוי אומר, מי שהפשיט לו הלבושים האלו של עולם הזה, שהוא מלאך המות. הרי שהמלאך המות הוא טוב מאד. והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם הבריות שאינו מפשיט האדם מלבושים שבעה"ז, עד שמתקן לו לבושים אחרים יקרים וטובים מאלו, בגן העדן.

האנשים שאינם חוזרים בתשובה, ערומים באו לעולם

הזה, וערומים ישובו שמה

לבושין אליו עד דאתקין ליה לבושין אחרנין יקירין וטבין מאלין.

בר לאינון^ה חייבי עלמא דלא אהדרן בתויבתא שלימתא למאריהון, דערטילאין אתו להאי עלמא וערטילאין יתובון תמן, ונשמתא אזלא בכסופא לגבי אחרנין, דלית לה לבושין כלל, ואתדנת בההוא גיהנם דבארעא מגו ההוא אשא דלעילא, עד כאן לשונו.

ובכל פעם שהנשמה תעלה מעולם לעולם צריכה להתלבש בלבוש אחר, כמובא בזוה"ק (פרשת ויקהל דף ר"י ע"א ואילך), וזה לשונו :

באמצעיתא דהאלי^י רקיעא קיימא פתחא חדא לקבל פתחא דהיכלא דלעילא, דבההוא פתחא פרחין

(ה) **בר לאינון חייבי וכו'.** חוץ מאלו רשעי עולם, שאינם חוזרים בתשובה שלמה לאדונם, שערומים באו לעולם הזה וערומים ישובו שמה. והנשמה הולכת בבושה מנשמות אחרות, כי אין לה לבוש כלל, ונדונית בגיהנם שבארץ מן האש שלמעלה. ויש מהם שמצפצפים בגיהנם ומיד עולים, ואלו הם רשעי עולם, שחשבו בתשובה בלבם, ומתו ולא יכלו לעשות תשובה. אלו נדונו שם בגיהנם, ומצפצפים ועולים לאחר כך.

(ו) **באמצעיתא דהאי רקיע וכו'.** באמצע רקיע הזה נמצא פתח אחד כנגד פתח ההיכל שלמעלה ביצירה, שבפתח ההוא פורחות הנשמות מגן עדן התחתון למעלה, בעמוד אחד הנעוץ בארץ של הגי'ע, ומגיע עד פתח ההוא.

פירוש, כבר נתבאר לעיל (אות רצ"ט) ענין הפתח שנעשה באמצע הרקיע, שהוא הסיום החדש שנעשה באמצע המדרגה של השמים דגן עדן, מחמת עלית המלכות במקום בינה, שמשום הסיום הזה נפלה חצי המדרגה, דהיינו בינה ותו"מ, לבחינת המדרגה שלמטה, שהוא הארץ דגן עדן, אשר לעת גדלות, כשחזרת המלכות למקומה ובינה ותו"מ עולים למעלה למדרגתם לרקיע, לוקחים עמהם גם המדרגה התחתונה, דהיינו אותם הנשמות שהם

נשמתין מגנתא דלתתא לעילא, בחד עמודא דנעיץ בגנתא עד
ההוא פתחא.

גו ההוא' רקיעא (נ"א עמודא) בההוא פתחא דאיהו
באמצעיתא דרקיעא דבגנתא, עאלין בגוה תלת גוונים
דנהורא כלילן כחדא, ונהרן לגוונים דההוא עמודא, וכדין
רקיעא (נ"א עמודא) דא נציץ ואתלהיט בכמה גוונים (נ"א
נהורין) דמתלהטן.

בכל שעתא נהרין צדיקיא מההוא זיוא עלאה, אבל בכל
שבתא ושבתא ובכל ריש ירחא, אתגלייא שכינתא יתיר
משאר זמני בהאי רקיעא, ואתיין כלהו צדיקיא וסגדין לגביה.

בבחינת הארץ דגן עדן, ונמצא, שסיום החדש שנעשה בבינה
נתהפך להיות לפתח בשביל התחתון, שיוכל דרך שם לעלות
לעליון. ותדע, שאותם בינה ותו"מ שנפלו תחילה למטה לארץ דגן
עדן, הם הנבחנים, **בחד עמודא דנעיץ בגנתא**, כי התדבקותם
במדרגת הארץ דגן עדן, נבחן כמו שהם **נעוצים** בתוך קרקע הגן,
והם עצמם נבחנים כעמוד גבוה המגיע עד **ההוא פתחא** שבאמצע
רקיע, שדרך העמוד הזה עולות הנשמות מארץ דגן עדן אל הרקיע
דגן עדן, דהיינו לעת גדלות כשהבינה ותו"מ, הנבחנים **לעמוד**.
עולים בחזרה לרקיע דגן עדן, לוקחים עמהם גם את הנשמות
שבארץ דגן עדן, ומעלה אותם לרקיע דגן עדן.

**באמצע הרקיע שעל הגן, נכנסים בו ג' גוונים של אור, שהם
חב"ד כלולים יחד**

(ז) **גו** ההוא רקיעא וכו'. בתוך רקיע הזה, בפתח ההוא שהוא
באמצע הרקיע שעל הגן, נכנסים בו ג' גוונים של אור כלולים יחד,
שהם חב"ד, ומאירים לגוונים של עמוד ההוא שעלה שם, ואז
עמוד הזה נוצץ ומתלהט בכמה גוונים הלוהטים. והצדיקים שעלו עם
העמוד ההוא לרקיע, מקבלים האורות מן הרקיע דרך עמוד הזה. ובכל שעה מאירים
הצדיקים מזיו העליון ההוא, כלומר, שזה נהוג תמיד, אבל בכל שבת
ושבת ובכל ראש חדש מתגלה השכינה ברקיע הזה יותר מבשאר
הזמנים, וכל הצדיקים באים ומשתחווים אליה.

זכאה חולקיה^ח מאן דזכי להני לבושי דקאמרן, דמתלבשן בהו צדיקיא בגנתא דעדן (לתתא) אלין מעובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא בפקודי אורייתא, ובהון קיימא נשמתא בגנתא דעדן לתתא, ואתלבשת בהני לבושי יקירין.

כד סלקא^ט נשמתא בההוא פתחא דרקיעא לעילא, אזדמנן לה לבושי אחרנין יקירין עלאין, דאינון מרעותא וכונה דלבא באורייתא ובצלותא, דכד סלקא ההוא רעותא לעילא מתעטר בה מאן דמתעטרא, ואשתאר חולקא לההוא בר נש, ואתעביד מניה לבושי דנהורא לאתלבשא בהו נשמתא לסלקא לעילא, עד כאן לשונו.

על ידי הלבושים החדשים יזכה להתעדן ביי"ג נהרא אפרסמונא דכיא המוכן לצדיקים מנהר היוצא מעדן

וכיון שנתלבש באלו הלבושי, אז זוכה להתעדן מתענוגי זיו הדר ויקר עליון, ותלת עשר נהרא אפרסמונא דכיא המוכן לצדיקים מנהר היוצא מעדן. ועל ידי זה הלבוש יש בכוח הנשמה לסבול זה הריח הטוב והנעים, כי בלי זה הלבוש אי אפשר לה לסבול את התענוג המופלא והנורא, שהקדוש

(ח) זכאה חולקיה מאן וכו'. אשרי חלקו מי שזכה לאלו הלבושים שאמרנו (באות ס"א) אלו הלבושים הם ממעשים טובים שעשה האדם בעולם הזה במצות התורה, דהיינו מצות התלויות במעשה, ובהם עומדת הנשמה בגן עדן התחתון ומתלבשת באלו הלבושים היקרים.

(ט) כד סלקא נשמתא וכו'. כשעלתה הנשמה דרך פתח הרקיע למעלה, מזדמנים לה לבושים אחרים יקרים עליונים שהם נעשים על ידי מצות התלויות ברצון וכוונת הלב בתורה ותפלה, כי כשעולה הרצון ההוא למעלה, מתעטר בה מי שמתעטר, וחלק ממנו נשאר לאדם ההוא, ונעשה ממנו לבושי אור שנתלבש בהם הנשמה לעלות למעלה.

ברוך הוא משפיע מכחו לחסידים וצדיקים, לסבול ולקבל שכרם, שלא יתבטלו במציאות מגודל הזיו והזהר והתענוג העליון, כמבואר בשבט מוסר פרק כה-כח.

כמובא בזה"ק (פרשת ויקהל דף ר"י ע"ב ואילך), וזה לשונו:

והאי נקודא' תתאה איהי גנתא לגבי עדן עלאה, אתר דלא אתייהיב למנדע ולאסתכלא.

(י) פירוש הסולם: על כל דא וכו'. על כל זה כתוב, עין לא ראתה אלקים זולתך. שם זה, אלקים, מתבאר (א) אלקים זולתך, זה נקודה תחתונה הקדושה, שהיא מלכות דאצילות הנקראת אלקים, שהיא יודעת את עדן הזה שלמטה, בגן עדן הארץ, הנסתר בגן, ואין אחר מי שיודע אותו, זולת המלכות דאצילות. (ב) אלקים זולתך זה הוא עדן העליון על כל, שהוא סוד עולם הבא, כלומר חכמה דאצילות שהוא עדן העליון, שהיא מתגלה בבינה דאצילות הנקרא עולם הבא, שנקראת אלקים, שהוא יודע את נקודה התחתונה, דהיינו מלכות דאצילות, על ידי צדיק אחד שיוצא ממנה, שהוא הנהר המרוה אותה, דהיינו הנהר היוצא מעדן שהוא יסוד (עיין לעיל אות ש"י בסולם בסופו), הנקרא צדיק, ואין מי שיודע אותה חוץ ממנו, שכתוב, אלקים זולתך, שהוא אחוז למעלה למעלה עד א"ס.

פירוש, עין ה"ס חכמה, ראייה ה"ס השפעת החכמה, ואומר ב' פירושים על עין לא ראתה אלקים זולתך, (א) שרומז על מלכות דאצילות הנקראת אלקים, אשר החכמה אינה מתגלה בשום ספירה חוץ ממנה. ושיעור הכתוב, עין לא ראתה, להשפיע חכמה אל עדן שבגן עדן הארץ, זולת אלקים שהוא מלכות, שבת מתגלה החכמה. (ב) שרומז על בינה דאצילות שנקראת גם כן אלקים, ושיעור הכתוב, עין לא ראתה, להשפיע חכמה למלכות דאצילות, זולת אלקים שהוא בינה דאצילות, שממנה מתחיל השורש של אור החכמה שבמלכות, ולא מספירה אחרת, כי המלכות נבנתה מקו שמאל דבינה, שמשם מקבלת החכמה שבה.

על כל דא כתיב (ישעי' סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך, שמה דא אתפרש אלהים זולתך, דא נקודא תתאה קדישא, דאיהו ידע האי עדן דלתתא דטמיר בגנתא, ולית אחרא מאן דידע ליה, אלהים זולתך, דא עדן עלאה על כלא דאיהו רזא דעלמא דאתי, דאיהו ידע לנקודא תתאה בחד צדיק דנפיק מניה נהר דרוי ליה, ולית מאן דידע ליה בר איהו, דכתיב אלהים זולתך, דאיהו אחיד לעילא לעילא עד אין סוף.

והאי נהר^א דנפיק מעדן לתתא רזא איהו לחכימין, ברזא דכתיב (ישעי' נח, יא) והשביע בצחצחות נפשך, ומלה דא אתפרש לעילא ותתא, נשמתא דנפקא מהאי עלמא דחשוכא, איהי תאיבת למחמי בנהירו דעלמא עילאה, כהאי בר נש דתאיב למשתי בתאיבו למיא, הכי כל חד וחד איהו צחצחות, כמה דאת אמר (שם ה, יג) צחה צמא, צמא מאינון צחות דנהורין דגנתא ורקיעא והיכלין דגנתא.

וההוא נהר^ב דנפיק מעדן, כל אינון נשמתין בלבושי יקר יתבין על ההוא נהר, ואלמלא ההוא לבושא לא יכלין

(יא) פירוש הסולם: והאי נהר דנפיק מעדן וכו'. ונהר זה היוצא מעדן בגן עדן שלמטה, הוא סוד לחכמים, בסוד שכתוב, והשביע בצחצחות נפשך. ודבר זה מתבאר למעלה ולמטה, כי הנשמה היוצאת מעולם הזה החושך, הוא משתוקקת לראות באור של עולם העליון, כאדם הזה המשתוקק לשנות מים בצמאוננו, כך כל אחת ואחת היא צמצמות, כש"א צחה צמא, כן צחצחות ירושו צחה צחות, שהיא צמאה אחר צחות האורות של הגן, והרקיע, והיכלות שבגן.

(יב) פירוש הסולם: וההוא נהר וכו'. ונהר ההוא היוצא מעדן, כל אלו הנשמות יושבות בלבושי יקר על נהר ההוא. ולולא לבוש ההוא לא היו יכולות לסבול את האורות, ואז מתישבות ורוות בצחות האלו, ויכולות לסבול. ונהר ההוא הוא תיקון של הנשמות להתישב ולהזון ולהנות מצחות האלו, והנשמות מתתקנות על נהר ההוא ומתישבות בו.

למסבל, וכדין מתיישבן ורוון באינון צחות ויכלי למסבל, וההוא נהר איהו תקונא דנשמתין לאתיישבא ולאתזנא ולאתהנאה מאינון צחות, ונשמתין אתהנן (נ"א אתתקנן) על ההוא נהר ומתיישבן ביה וכו'.

ובגין דמתתקנן⁹ נשמתין על ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, יכלין לאתיישבא באינון צחות עלאין ולסלקא לעילא, בההוא פתחא דאמצעיתא דרקיעא, וחד עמודא דקאים באמצעות גגתא דקאמרן.

בההוא עמודא¹⁰ סלקין לעילא בגו ההוא פתחא דרקיעא, וביה סחרניה אית ביה ענן ועשן ונגה (ישעי' ד, ה). ואף על גב דאוקמוה להאי קרא¹⁰, אבל ענן ועשן אלן מלבר, ונגה מלגו, ודא איהו לחפיא על אינון דסלקין לעילא דלא יתחזון מקמי אינון דיתבין לתתא.

הנשמות מתתקנות על ידי נהר היוצא מעדן

(יג) **ובגין דמתתקנן נשמתין**. ומשום שהנשמות מתתקנות על נהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן, הן מכולות להתישב **בצחות אלו העליונות, ולעלות למעלה**, בפתח ההוא שבאמצע הרקיע, ובעמוד אחד העומד באמצע הגן, כמו שאמרנו (לעיל אות ש"ז) ונתבאר הכתוב, והשביע בצחצחות, למעלה ולמטה, בצחצחות שלמעלה, כמו שאמר כאן. ובצחצחות שלמטה, שהן האורות של הגן והרקיעים וההיכלות כמו שאמר (באות ש"ד) ושניהם נעשים על ידי הנהר היוצא מעדן.

(יד) **בההוא עמודא סלקין וכו'**. בעמוד ההוא שבאמצע הגן עולים למעלה, דרך פתח ההוא שברקיע דגן עדן, נשמות הצדיקים. ובו מסביב, יש בו ענן ועשן ונגה. בסוה"כ, וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה וגו'. ואף על פי שהעמידו מקרא הזה, אבל ענן ועשן אלו היו מבחוץ ונגה מבפנים, וזה היה כדי לכסות על אותם העולים למעלה, שלא יתראו לאלו היושבים למטה.

(טו) **בזהר פרשת ויחי** (דף רי"ט עמוד א'). פרשת אחרי (דף נ"ט ע"א). ועיין גם כן לעיל פ"ב (מזהר חדש פ' נח במדרש הנעלם).

והא הכא^{טז} רזא דרזין כד (נ"א בעי קב"ה לאתתקנא האי נקודה וכו') האי נקודה בעא לאתתקנא בתקונוי

סוד הסודות של ד' פנים של נשר

טז) **והא הכא רזא וכו'.** והרי כאן סוד הסודות. כי כשנקודה הזו, דהיינו הגן, שהיא מלכות דבינה דארץ דעשיה, הנקראת נקודה, רצתה להתתקן בתקוניה ולהתקשט בשבת ובזמנים ובחגים, שולח לה הקדוש ברוך הוא ד' פנים של נשר, ועומדים על ההיכל שנקרא דרור, והיינו מר דרור. ומשום זה בשנת היובל צריכים להכריז דרור, כמו שאמר וקראתם דרור לכל יושביה. ואלו ד' פנים נותנים קול, דהיינו שקוראים דרור לכל יושבי הגן, ואין מי שישמע אותם, חוץ מאלו הנשמות הראויות לעלות, והם מתאספים שם בהיכל הדרור, ואלו ד' פנים לוקחים אותם ומכניסים אותם לפנים בעמוד ההוא העומד באמצע הגן.

ביאור הדברים, בשבת ויו"ט ור"ח מאירים מוחין גדולים בכל העולמות, ונודע שאינם מתפשטים ממעלה למטה אלא שהתחתונים עולים במקום מדרגות העליונות ושם מקבלים המוחין ההם ולא במקומם. ובכדי שכל תחתון יוכל לעלות לעליון צריכים לפתיחת הפתחים שבאמצע הרקיעים, שדרך שם עולה התחתון למקום העליון, ופתיחה זו נעשה על ידי ג' שמות אהיה, המורידה המלכות ממקום בינה למקומה עצמה ואז נפתח אותו הגבול של סיום החדש שהיה במקום בינה, שה"ס הרקיע, ויכולים בינה ותו"מ שנפלו מעליון לחזור למדרגתם והם לוקחים עמהם גם את התחתון שהיו דבוקים בו בעת נפילתם ומעלים אותו לעליון, כמו שנתבאר זה באורך לעיל (אות קל"א) ע"ש כל ההמשך. ורק שינוי אחד יש כאן, שמה שנקראים שם אויר, דהיינו בינה ותו"מ דעליון, מכונה כאן עמוד דקאים באמצע גנתא, וכמו שנאמר שם שהאויר נושא את התחתון ומעלהו לעליון, נאמר כאן שעמודא דקאים באמצעיתא נושא התחתון ומעלהו לעליון, כי היינו הך.

האיך הנשמות הולכות למעלה מההיכל דאיכרי דרור –

הסוד של ושבתם איש אחוזתו

וזהו אומרו האי נקודה וכו' ולאתקשטא בשבתי ובזמני וחגי, דהיינו לקבל הארות ג' אהי' המבטלות הגבול שבסיום הרקיע, כי

ולאתקשטא, בשבתי ובזמני ובחגי, משדר ארבע אנפין דנשר וקיימין על היכלא דאקרי דרור, והיינו מר דרור, ובגין דא בשתא דיובלא בעינן לאכרזא דרור, כמה דאת אמרת (ויקרא כה, י) וקראתם דרור, ואינון ארבע אנפין יהבין קלא, ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא, ואינון מתכנשין תמן ונטלי לון אלין ד' אנפין ואעלין לון לגו בההוא עמודא דקיימא באמצעיתא.

מחזירות המלכות משם למקומה. **משדר ד' אנפין דנשר**, שהם חורג תו"מ שבקו אמצעי הנקרא פני נשר, שבחורג תו"מ אלו מלובשות ג' אהיה, שהארטן מורידה המלכות מסיום הרקיע למקומה, (כמו שאמר לעיל אות קל"א ד"ה והארה זו, עש"ה) ומבטלת בזה כל הדינים והגבול מעל הגן, וזה שאמר **וקיימין על היכלא דאקרי דרור**, דהיינו שהארטם היא הארת דרור וחירות, ונקרא היכל דרור, המשחררת כל הדינים והגבולים מן כל המציאות שבגן, על ידי זה שמעלה אותם מסיום הרקיע ולמעלה על ידי עמוד האמצעי שבגן כנ"ל, והארה זו דומה להארת היובל שנאמר בו וקראתם דרור לכל יושביה, אף כאן **ואינון ארבע אנפין יהבין קלא**, דהיינו קריאת הדרור לכל יושבי הגן, שנתבטלו כל הדינים, והגבול, וכל אחד יכול לעלות למעלה עם עמודא דקיימא באמצעיתא, ולית מאן דישמע ליה בר אינון נשמתין דאתחזון לסלקא ואותן שאינן ראויות לעלות אינן מרגישות כלל מן דרור הזה. ואינון מתכנשין תמן בהיכל הדרור, ונטלי לון אלין ד' אנפין ואעלין לון לגו בההוא עמודא דקיימא באמצעיתא דהיינו שמתחברות בבינה ותו"מ דרקיעים הנפולים ונעוצים בגן. (כנ"ל אות ש"ז) שעם עמוד הזה עולות מרקיע ולמעלה כפי מדרגתן. שה"ס ושבתם איש אל אחותו.

סוד העמוד שמעלה ענן ואש ועשן ונגה מבפנים

ובההיא שעתא" סלקא ההוא עמודא דעננא ואשא ותננא, ונגה מלגו. ואלין תרין אקרון (ישעי' שם) מכון הר

(יז) **ובההיא שעתא סלקא וכו'.** ובשעה ההיא מעלה עמוד ההוא ענן ואש ועשן ונגה מבפנים, ושנים אלו הארת הדרור והנשמות, נקראים, מכון הר ציון ומקראיה, שעליהם אומר הכתוב וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם עשן ונגה אש להבה לילה וגו', **כי מכון הר ציון,** הוא תקן שלמעלה כשנקודה התחתונה מתקשטת, דהיינו הארת הדרור על ידי ה' אנפין דנשר שלמעלה. והן הנשמות, הן מקראיה של נקודה ההיא, להתקשט, דהיינו אותן הנשמות ששמעו קריאת הדרור, נקראות מקראיה, מלשון קרואיה.

פירוש, כי נתבאר לעיל (אות ק"ל ד"ה וזה שאומר באות קכ"ג) שאף על פי שהמלכות ירדה ממקום בינה למקומה עוד לא נתבטל משם הסיוס והגבול שנעשה בסבת עלית המלכות, כי קו אמצעי מקיים את הגבול בכח מסך דחירק שבו, והבינה ותו"מ שמתחברים למדרגתם אינם מתחברים בעמדם למטה מסיוס החדש, אלא מוכרחים לעלות למעלה מסיוס החדש ולהעשות קו שמאל לכתר וחכמה שנשארו במדרגה, עש"ה. (וכמו שאמר באורך לעיל אות רצ"ב ד"ה ביאור הדברים).

ואלו הדינים הנמשכים מקיוס הגבול על ידי מסך דחירק שבקו אמצעי נקראים **עננא ואשא ותננא ונגה,** שבסבתם אין הארת הדרור נמשכת מסיוס הרקיעים ולמטה לתוך הגן, אלא שמאירה מסיוס הרקיעים ולמעלה, ועל כן מחויבים הנשמות יושבי הגן, לעלות עם עמודא דקיימא באמצעיתא לתוך הרקיע ושם מקבלים הארתן.

ענן ועשן ונגה מכסה על אותן הנשמות שאינן ראויות שאינן יודעות מעליות הנשמות הראויות לעלות למעלה

וזה שאמר למעלה (באות ש"ז) **בההוא עמודא וכו' וביה סחרניה אית ביה ענן ועשן ונגה וכו' ודא איהו לחפא על אינון דסלקין לעילא דלא יתחזון מקמי אינון דיתבין לתתא כי אם היה הגבול מתבטל לגמרי והארת הרקיעים היה נמשך למטה לגן, אז היו כל הנשמות מקבלים הארה העליונה, בלי צורך לשום הכנה. אבל עתה כשמתקיים הגבול על ידי ענן ועשן וכו' אין הארה העליונה**

ציון ומקראיה, מכון הר ציון דא איהו תקונא דלעילא כד נקודא תתאה מתקשטא, ואינון מקראיה דההיא נקודא לאתקשטא.

מתפשטת למטה אלא שהנשמות צריכות לעלות עם העמוד למעלה לרקיע. על כן הנשמות שאינן ראויות לזה אינן יודעות כלום מהארת הדרור, ואינן עולות, ורק הנשמות הראויות לזה שומעות כרוז מהארת הדרור ועולות. נמצא שקיום הגבול שנעשה על ידי ענן ועשן ונגה, מכסה על אותן הנשמות שאינן ראויות שאינן יודעות מעליות הנשמות הראויות למעלה. משום שהאור לא נמשך כלום למקום הנשמות למטה. וזה שאמר ודא איהו לחפא על אינון דסלקין לעילא וכו', וזה שאמר כאן ובההיא שעתא סלקא ההוא עמודא דעננא ואשא ותננא וגו'. שמשום זה לא יוכל העמוד להשאר למטה, כי לא יוכל להתחבר עם כתר וחכמה דרקיעים עד שיעלה למעלה מסיום הרקיעים, נמצא שענן ואש ועשן הם מכריחים את העמוד, שהוא בינה ותו"מ שנפלו מרקיעים, שלא יעמוד במקומו אלא עולה למעלה, ואז הוא לוקח עמו כל הנשמות שבגן הראויות לזה ומעלה אותן עמו למעלה לרקיעים. וזה שאמר ואינון מתכנשין וכו' בההוא עמודא וכו', ובכדי שהעמוד יעלה למעלה לרקיעים, סלקא ההוא עמודא דעננא ואשא ותננא ונגה מלגו, שמחמת זה הוא מוכרח לעלות למעלה, ולוקח עמו הנשמות. אמנם צריכים לזכור שאין העדר ברוחני, ואף על פי שהעמוד עולה למעלה, נבחן גם כן שנשאר למטה כמו שהיה. ועל כן נבחן שעמוד הזה נעוץ תמיד בגן, אף על פי שעולה למעלה.

וזה שיעור הכתוב, וברא ה', דהיינו בקו האמצעי, במסך דחירק שבו, על כל מכון הר ציון, שהיא הארת הדרור, ועל מקראיה, שהן הנשמות הזוכות לשמוע הקריאה של הדרור, ענן יומם ועשן וגו'. שיגבילו שאורות עליונים שלמעלה ברקיע לא ימשכו למטה. שבוה נעלמת הארת הדרור מן הנשמות שאינן ראויות. כמבואר.

כיון דסלקין^י אלין נשמתין עד ההוא פתחא דרקיעא, כדין ההוא רקיעא סחרא סחרני דגנתא תלת זמנין, ומקל נעימו דסחרא ההוא רקיעא, נפקין כל אנון נשמתין ושמעין ההוא נעימו דההוא רקיע, וחמאן ההוא עמודא דסלקא אשא ועננא ותננא ונגה דלהיט, וסגדין כלהו, כדין נשמתין סלקין בההוא פתחא עד דסלקין לגו עגולא דסחרא בההיא (נ"א לההיא) נקודה, כדין חמאן מה דחמאן, ומגו נהירו וחדוותא מההוא דחמאן סלקין ונחתין קרבין ורחקין.

(יח) **כיון דסלקין אלין וכו'.** כיון שעולות הנשמות עד פתח ההוא שברקיע, אז רקיע ההוא מסבב עצמו מסביב הגן ג' פעמים, דהיינו שהרקיע נוסע בג' דוכתי, בסוד ג' קוין, שעיקר הארתם הוא רק בעת הנסיעה (כנ"ל בשלח דף ל"ט ד"ה ג'). ומקול הנעימות של סבוב הרקיע על ג' הקוין, יוצאות כל הנשמות שבפתח הרקיע, ושומעות נעימות ההיא של הרקיע, ורואות את עמוד ההוא שהעלה אותן, שהוא מעלה אש וענן ועשן ונגה הלוחט, דהיינו הדינים הלוחטים ממסך דחירק שבקו אמצעי המקיים את הגבול באופן שלא ימשכו האורות ממעלה לטה, כנזכר לעיל בדבור הסמוך, אלא ממטה למעלה בלבד, וכולן משתחוות. כלומר שמרכינות ראשן שזה יורה שמקבלות הגבול שלא ימשכו ממעלה למטה, שהוא בחי' ג"ר המכונה **ראש**, אלא שממעטות ראשן, שלא יקבלו האור רק בבחינת ממטה למעלה, שהוא הארת ו"ק דחכמה ולא ג"ר דחכמה. ואחר שהנשמות קבלו עליהן את הגבול שלא ימשכו אלא ממטה למעלה, אז עולות הנשמות דרך פתח ההוא, עד שעולות לתוך העגול המסבב נקודה ההיא, דהיינו לתוך הרקיע, המסבב את הגן הנקרא נקודה, שרקיע הזה ה"ס דחכמה, אז רואות מה שרואות דהיינו שמקבלות הארת חכמה הנקראת ראייה, ומתוך האורה והשמחה ממה שרואות, הן עולות ויורדות מתקרבות ומתרחקות, בסוד רצוא ושוב.

ואיהי תאיבא^ט לגבייהו ומתקשטא בנהירו, כדין אלביש קנאה (מנהורא) חד צדיק עלאה ואסתכל בנהורא ושפירו דהאי נקודה ובתקונהא, ואחיד בה וסליק לה לגביה, ונהיר נהורא בנהורא והוו חד, כל חילא דשמיא פתחי בההיא שעתא ואמרי זכאין אתון צדיקא נטרי אורייתא, זכאין אינון דמשתדלין באורייתא דהא חדוותא דמאריכון הוי בכו, דהא עטרא דמאריכון מתעטר בכון.

כדין כיון^ך דנהרין נהורא בנהורא, תרין נהורין מתחברן כחדא ונהרין, לבתר אינון גווינן נחתין ואסתכלן

כל צבאות השמים פותחים ואומרים, אשריכם צדיקים שומרי התורה, כי שמחת אדונכם הוא בכם

(ט) **ואיהי תאיבא לגבייהו וכו'.** והחכמה שה"ס נקודה עלאה, משתוקקת אליהן, ומתקשרת בהן באורה, כלומר, שהנשמות שעלו אליה נעשות בה לבחינת מ"ן, אז הלב"ש קנאה צדיק אחד עליון, דהיינו יסוד דעולם היצירה, ומסתכל באור ויופי של נקודה הזו ובתקוניה, ואוחז בה ומעלה אותה אליו, ליצירה, ומאיר אור באור, דהיינו אור החסדים שביסוד מאיר באור החכמה שבנקודה, ונעשו אחד. כלומר שמתחברים. כל צבאות השמים פותחים ואומרים בשעה ההיא, אשריכם צדיקים שומרי התורה, אשריכם שאתם עוסקים בתורה, כי שמחת אדונכם הוא בכם, כי עטרת אדונכם מתעטר בכם. כי הם שגרמו לזווג ההוא. ומ"ש אלביש קנאה חד צדיק, הפירוש הוא, שאז האהבה בתכלית השלמות, כמו שאמר לעיל (פרשת ויחי אות תשל"ג) **כל מאן דרחים ולא קשיר עמו קנאה, לאו רחימותיה רחימותא.** ומהות הקנאה הוא, שלא יתאחזו בה החצונים, מחמת חסרון חסדים.

(כ) **כדין כיון דנהרין וכו'.** אז כיון שמאירים אור באור, דהיינו אור החסדים באור החכמה, ב' האורות מתחברים יחד ומאירים. אח"כ אלו גוונים, דהיינו האורות של הזווג הזה, יורדים ומסתכלים להשתעשע באלו

לאשתעשעא באינון נשמתין דצדיקיא, ומתקנין לון לעטרא
לעילא, ועל דא אתמר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה
למחכה לו, עד כאן לשונו.

נשמות הצדיקים, שעלו למיין בניל, ומתקנים אותם שיעטרו למעלה.
ועל זה נאמר, עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו.

בעזרת השם יתברך

פרק ה'

• חיי שרה •

בפרק הזה יבואר:

היכלות מיוחדות לאלו הנשמות שעבדו
את בוראם במסירת נפש בלי ליאות -
לאחר התחיה שיגיע לאלף השביעי
בהתחדשות העולמות, בעת שהקדוש
ברוך הוא יחדש עולמו, ישארו שם רק
הצדיקים - איך אפשר לזכות לגן עדן
ולא יצטרך לבוא עוד הפעם בגלגול.

תוכן הענינים

של פרק ה'

- א. השבעה היכלות דגן עדן התחתון וגן עדן העליון.....ה
- ב. היכלות מיוחדות לאלו הנשמות שעבדו את בוראם במסירת
נפש בלי ליאות.....ה
- ג. לאחר התחיה שיגיע לאלף השביעי בהתחדשות העולמות,
בעת שהקדוש ברוך הוא יחדש עולמו, ישארו שם רק
הצדיקים.....יב
- ד. איך אפשר לזכות לגן עדן ולא יצטרך לבוא עוד הפעם בגלגול.....יב

פרק ה'

השבעה היכלות דגן עדן התחתון וגן עדן העליון

ונגד אלו השבעה היכלות דגן עדן התחתון יש שבעה היכלות עליונות, כי יש גן עדן התחתון ויש גן עדן העליון (כמובא בזוה"ק בראשית דף ל"ח ע"א, ועוד בכמה מקומות). ויש היכלות העליונות בגן עדן העליון שזוכים לזה הנשמות שעבדו את בוראם בחיות, ולא בעצלות ובעצבות ובמרה שחורה, ואלו שעבדו את בוראם בחיות ובשמחה ובהתלהבות אלו מכניסים אותן להיכלות עולם היצירה, אשר היכלות דלתתא אין להם ערך כלל להיכלות דלעילא, ולפעמים בעידן רצון גם הנשמות שלא זכו מצד מעשיהם להיות שרוים שם, עולין לפעמים בעתות רצון לאלו היכלות לפי מדריגתן.

היכלות מיוחדות לאלו הנשמות שעבדו את בוראם במסירת נפש בלי ליאות

ולמעלה מזה יש היכלות בעולם הבריאה לאלו הנשמות שעבדו את בוראם ביראה גדולה במסירת נפש בלי ליאות, ואינהו נעשו ונתהוו לבחינות שרפים.

ועוד יש צדיקים גדולים ונוראים שהתפשטו נפשותיהם מגשמיותם בעודם בעולם הזה, אלו עולים בעולם האצילות, [ויהי רצון שנהיה אסקופה תחת רגליהם של צדיקים האמיתיים], וכן עולין תמיד מדרגא לדרגא ומתענוג לתענוג מזיו לזיו מהדר להדר.

ויש צדיקים אשר נעשה נשמתם בבחינת שם משמות קודש, (כמובא בספר מדרש פנחס אות צ"ג, עיי"ש), וכפי זכותן וזכות תורתם ועבודתם, מתעלין מדרגא לדרגא אשר (ישע"י סד, ג) "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו".

ואין לשער גודל שמחת הקדוש ברוך הוא בצדיקים, דמשתעשע בהו בגן עדן התחתון והעליון, המוכן ומזומן לאלו שלא נתפתו בתר האי חויא בישא, ועבדו רעותא דמאריהון, כמובא בזוהר חדש (בראשית במדרש הנעלם פרשתא ה' ד"ה רוח צפון), וזה לשונו:

תאנא אמר^א רבי שמעון בן יוחאי, ביה שעתא נפק קודשא בריך הוא מאינון עלמין סגיאין דכסיף בהו, ואתי לאשתעשעא עם צדיקא בגנתא דעדן, וקל כרוזא כריז קדמוהי ואמר (שה"ש ד, טז) עורי צפון ובואי תימן, כלומר, עורי רוח צפון ואיתער למיתי לעלמא ולאפחא בבוסמא דעדן, הדא הוא דכתיב (שה"ש שם) "הפיחי גני יזלו בשמיו"

דתאנא בזמן^ב שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן, כל הבשמים וכל האילנות שבגן עדן עולים ריחם ומזמרים לפניו, דכתיב (דברי הימים א' טז, לג) "אז ירננו עצי היער מלפני ה'", אמר רבי שמעון האי יער כמה דאת אמר (שה"ש ה, א) "אכלתי יערי עם דבשיו".

הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן

(א) [פירוש הסולם - מאמר תרשא הארץ דשא:] **תאנא אמר רבי שמעון בן יוחאי** ביה וכו'. ולמדנו, אמר רבי שמעון בן יוחאי, בה בשעה, יוצא הקדוש ברוך הוא מאלו העולמות המרובים שחושק בה, ובא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, וקול הכרוז מכריז לפניו ואמר, עורי צפון ובואי תימן. כלומר, עורי רוח צפון. ונתעורר לבא לעולם, ולהפיח בבשמים של העדן. וזה שכתוב, "הפיחי גני יזלו בשמיו".

(ב) **דתאנא בזמן שרוח וכו'.** כי למדנו, בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה, והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הבשמים וכל האילנות שבגן עדן מעלים ריחם, ומזמרים לפניו, שכתוב, אז ירננו עצי היער מלפני ה' אמר רבי שמעון, יער זה הוא כמא שאמר, אכלתי יערי עם דבשיו.

וכל הצדיקים כלם^ז נהנין מזיו אספקלריא של מעלה, וניזונין ממנו ומזמרין לפני יוצרם בגן עדן, הדא הוא דכתיב (שה"ש ד, טז) "יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו", עד כאן לשונו.

ומובא בזוהר הקדוש (פרשת בלק דף קצ"ו ע"ב), וזה לשונו:

אלא כמה^ז דתנינן, כמה חביבין נשמתין קמי קודשא בריך הוא, אי תימא כל נשמתין דעלמא, לאו הכי, אלא אינון נשמתהון דצדיקייא, דתמן מדוריהון בהדיה, מדוריהון לעילא ומדוריהון לתתא. והכי אתמר (תהלים פד, ד) גם צפור מצאה בית, אלין רוחיהון דצדיקייא.

תנינן תלת^ז שורין אינון לגן עדן, ובין כל חד וחד כמה רוחין, ונשמתין מטיילין תמן ואתהנן מריחא דענוגין דצדיקייא דלגו אף על גב דלא זכו למיעאל, אבל ענוגא דרוחיהון דצדיקייא דלגו (ישעי' סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך, עד כאן לשונו.

(ג) **וכל הצדיקים כולם וכו'.** וכל הצדיקים כולם נהנים מזיו המראה של מעלה, וניזונים ממנו, ומזמרים לפני יוצרם בגן עדן. זה שאמר, יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו.

(ד) **אלא כמה דתנינן וכו'.** ומשכ, אלא כמו שלמדנו, כמה חביבות הנשמות לפני הקדוש ברוך הוא, אם תאמר כל הנשמות שבעולם אינו כן, אלא נשמות הצדיקים שמדוריהם שם עמו. מדוריהם למעלה מדוריהם למטה. וכך למדנו, גם צפור מצאה בית, אלו הם רוחות הצדיקים.

העונג של הצדיקים שבגן עדן, עין לא ראתה אלוקים זולתך

(ה) **תנינן תלת שורין וכו'.** למדנו ג' חומות הם לגן עדן, ובין כל אחת ואחת כמה רוחות ונשמות מטיילות שם, ונהנות מריח העונג

אם כן איך נהיה פתאים מבוהלים להחליף עולם עומד בעולם עובר, ולמכור נפשינו בשביל בצע כסף, הבל הבלים, ובשביל שטותים והבלי תענוגי עולם הזה, שהמה רק דמיון ולפי רגע ושעה, והאיך נמכור ונחליף תענוגי עולם העליון, שהוא תענוג שאין שיעור וסוף וגבול וחקר, בתענוגי העולם הזה, ולהתפתות מהיצר הרשע האורב לנפשינו, לנתק אותנו מבוראינו הוותיק והמרחם אב הרחמן ובעל החסד המלך הגדול והנורא. הלא אם אדם בא לעולם העליון ורואה לפניו תענוגי עולם העליון, הוא מתחרט שיותר טוב היה לו לגוע ברעב הוא וכל בני ביתו ולהצטער בכל מיני צער יסורי איוב כל ימי חייו ממש, רק לזכות לנועם הקדוש ברוך הזיו והזהר והתענוג העליון הזה.

ועכשיו בעולם הזה השפל אפשר לנו ללקוט אבנים טובות ומרגליות קדושות, בעד כל לימוד ותפילה ומצוה

של הצדיקים שבפנים נן העדן, אף על פי שלא זכו להכנס בפנים. אבל העונג של הצדיקים שמבפנים, עין לא ראתה אלקים זולתך וגו'. (ו) ראה מה שמובא בחז"ל (מסכת כלה רבתי, ב) וזה לשונו: כל יום מלאך יוצא מלפני הקדוש ברוך הוא לחבל את העולם, וכיון שהקדוש ברוך הוא מסתכל בתינוקות של בית רבן מיד נהפך כעסו לרחמים. ואיתא בזה"ק (ח"ג רפג) בשעה שבני ישראל עונים אמן, נפתחים בשמים שערי ברכה ושמחה.

משל מתאים מהרה"ק מאפטא זי"ע על הכסילות של הפתאים
המאבדים הון יקר ואבנים טובות ומרגליות בביטול המצוה הקלה
הזאת של עניית עניית אמן.

איתא מהרה"ק מאפטא זי"ע בעל מחבר ספר אוהב ישראל על התורה פרשת עקב, על המדרש, והיה עקב תשמעון, הדא הוא דכתיב הלך ילך ובכה וגו' והיא פליאה.